

ДЕФТЕРИ ЗА ЦРНОГОРСКИ САНЦАК ИЗ ВРЕМЕНА СКЕНДЕР-БЕГА ЦРНОЈЕВИЋА¹⁾

II

4) ЦАРСКИ ХАСОВИ У ЦРНОЈ ГОРИ ПО ДЕФТЕРУ ИЗ 1523 ГОДИНЕ.

Дефтер из 1521 године не даје никакве податке о султановим приходима у Црној Гори. Он је прост попис насеља Црне Горе са пописом кућа и баштина и ознаком дажбина. Али је познато по канун-нами из дефтера од 1523 године да су царском приходу спадале 33 акче од 55 акчи колико је износила читава филурија.²⁾

У дефтеру из 1523 године исказани су царски приходи. На листу 4v. дефтера из 1523 дат је сумаран попис царских хасова у Црној Гори, укључујући и Грбаљ. Тај попис кратко набраја приходе султана. Он садржи, пре свега, приход од филурије која се наплаћивала од кућа и потпуних баштина. Затим се набраја приход од баштина које се не могу назвати потпуним баштинама него се називају »празним« (hali), од којих се плаћало само 33 акче за султана а санцакбегу се није ништа плаћало.³⁾ То је сав султанов приход од уже Црне Горе. Али, ту су уписани и други приходи султана који су административно припадали Црногорском санцаку. Ту је уписана царина (бац) од Котора, Будве (Стариград) и од села Каручи. Осим тога су уписани приходи од нахије Грбаљ, која је читава била царски хас. Од солана, кућа, баштина, млинова и каменолома у Грбљу имао је приходе једино султан.

Од листа 60 до 67 у дефтеру из 1523 године пописан је Грбаљ. Он се дели у овом попису на две нахије: Грбаљ (nahiye-i Grblan) и Доњи Грбаљ (Nahiye-i Aşağa Grblan). Иначе, у напред наведеном сумарном попису царских прихода и у рекапитулацији извесних царских прихода на листу 67v. Грбаљ се наводи као једна нахија (nahiye-i Grblan). Становништво Грбља дели се на филурције (filurciyan), који плаћају порез од кућа и баштина, и тузције (tuzciyan),⁴⁾ који су имали обавезу да раде на царским соленама, а нису плаћали никакав порез од својих кућа и баштина. Осим прихода од кућа и баштина у том попису уписани су и други султанови приходи од Грбља.

¹⁾ У првом делу мојих саопштења у прошлим Прилозима треба исправити извесне погрешке. На стр. 8 у прим. 3 у оригиналном тексту испред речи غلام شای изостало је име محمود. На стр. 21 у примедби 4 место у знаку треба у значењу. На стр. 22 у преводу реченица у 12 и 13 реду треба да гласи: »Ако неко украде коња, нека му руку отсеку; ако му не отсеку, узима се сто акчи глобе.«

²⁾ Прилози I, 12, 14.

³⁾ Ibidem 12, 15. — »Оне пак баштине, које су одељени од баштине трећи или четврти део, па се не могу подвести под појам баштине, а нико их и не тражи, такве су уведене у царски дефтер као празне баштине.«

⁴⁾ Перз. множина од tuzcu (= солар), што је опет изведено од турске речи tuz (= со).

На листу 67v. дата је рекапитулација султанових прихода. Али на том месту није наведен приход од филурије уже Црне Горе него само приход од царине (бага) и од Грбља. Ти подаци су детаљнији него у попису на листу 4v.

Пописе царских прихода на листовима 4v. и 67v. даћу у целости, а попис Грбља на исти начин на који мислим саопштити основни дефтерски материјал о ужој Црној Гори.

Треба напоменути да су писари дефтера погрешно срачунавали приходе султанове на листу 4v. На то ћу указати у примедбама.

а) Попис царских хасова на листу 4v. дефтера из 1523 године

خاصهء پادشاه عالم پناه

باشتنهء خالی	خانهاء فلوریجیان لواء قره طاغ مع باشتنهء معمول
۵۷۲	۳۱۵۱
هر کم اختیاریله تصرف ایدرسه خزانهء عامره	هر خانه فی ۳۳ ^{۱)}
ایچون ۳۳ ^{۱)} اچمه جزیه انه	۱۰۳۹۸۳
باج قلعهء قنور و استار غراد و قرهء قروچی	محصول مملحهء چرنه صلح مزور ^{۲)} ۱۶۲۳۹
۵۹۰۰	[بهر مزور فی] ^{۳)} ۱۲
مقاطعه	۱۹۴۸۷۸
رسوم آسیاهاء خاصه	حاصل معدن سنک اسیاب و کرچخانه فی سنه
اسیاب باب ۴	۵۱۰
۴۰۰	خانهاء فلوریجیان ناحیهء غربلان
یکو	۲۶۰
۳۲۵۷۹۴	حاصل
	۲۰۱۲۳

^{۱)} Превод сијакитских бројева.

^{۲)} Müzug из талијанског (од misura). »120 млетачких литара чине један мерац (müzug)«. — Елезовић, Турски спом. I, 257.

^{۳)} Ово сам ставио према попису на листу 67v.

ПРЕВОД

Хасови величанственог⁴⁾ падишаха

Куће филуриција ливе (санцака) Црне Горе са правим ⁵⁾ баштинама 3151 свака кућа по 33 103.983	Празне баштине 572 Од сваког који добровољно ужива узима се 33 акче цизје (главарине) за царску благајну. ⁶⁾
Приход од солане Црнојевића соних мерица 16.239 [од сваке мерице] 12 194.878 ⁷⁾	Бац (царина) тврђаве Котор и Ста- риград (Будва) и села Каручи 5900
Приход од каменолома млинског камена и кречане годишње 510	Муката ⁸⁾ Дажбина од хаса млинова млинова 4 400
Куће филуриција нахије Грбаљ 260 приход 20.123	Укупно 325.794 ⁹⁾

б) Попис Грбља

(Попис Грбља се налази од листа 60 до 67 дефтера из 1523 године. Овде дајем само попис насеља са бројем кућа и баштина и осталим важним подацима.

Потребно је нагласити да нисам у стању да извесна имена насеља тачно утврдим. Тешкоћа се састоји не само у томе што нема ознаке за извесне вокале него и у томе што неки конзонанти немају дијакритичних тачака.

У Цариградском архиву постоје још два пописа Црне Горе у дефтерима који су каснијег датума. Први је дефтер бр. 367, који се може датирати између 1529 и 1536 године. Црна Гора је у том дефтеру пописана у саставу Скадарског санцака. Други је дефтер бр. 499 за Дукаћински санцак из 1570 године. У оба дефтера је уведен и Грбаљ. Ти дефтери могу послужити да се нека места у дефтерима које објављујем могу боље прочитати).

⁴⁾ Alemprenah буквално значи: уточиште света.

⁵⁾ Ma'mûl би се овде могло схватити и као обрађене баштине, али мислим да ће пре бити изведено значење (valable; gültig — Zenker).

⁶⁾ Писари нису увели колику је суму прихода имао султан од »празних баштина«. Она је износила 18.876 акчи.

⁷⁾ Треба да буде 194.868 као што је тачно на листу 67v.

⁸⁾ Паушална годишња дажбина у новцу, плаћање отсеком (ber vechi makû). Обично се преводи са закуп, али, по моме мишљењу, то није сасвим прецизан превод, бар за XV и XVI век.

⁹⁾ Писари су сабрали тачно горе уписане цифре, али што је горе уписано није све тачно. Приход султанов треба да износи 344.660 акчи, односно 18.876 акчи више од »празних баштина« и 10 акчи мање од солана,

ناحيه غربلان تابع قره طاغ

Нахија Грбаљ подложна Црној Гори

قره نالژيك село Належић

Филуриције (جماعت فلوچيان)

кућа 12, баштина 12.¹⁾

(Међу власницима кућа је уписан кнез Ђураш Бојко.²⁾ Једна кућа плаћа само 20 акчи.)

тузције (جماعت طوزجيان):

кућа 18, баштина 1.

قره پلنوه село Пелиново

филуриције: кућа 4

(једна плаћа 30, а једна свега 12 акчи),

баштине 2;

тузције: кућа 12, баштина 7.

اسياب خاصه

باب ۱

رسم ۱۰۰

Хаса млин

Објекат 1

порез 100.

قره ششيك село Шишић

филуриције: кућа 7, баштине 3

тузције: кућа 17, баштина 1.

اسياب خاصه

باب ۱

رسم ۱۰۰

Хаса млин

Објекат 1

порез 100.

قره پريراد село Пријеради

филуреције: кућа 7, баштина 8

тузције: кућа 13, баштина 2.

اسياب خاصه

باب ۱

رسم ۱۰۰

Хаса млин

Објекат 1

порез 100.

¹⁾ Куће и баштине уведене су са личним именом поседника и именом његова оца. Нисам чмао времена да све то препишем. Мислим да би то једино имало извесне вредности за етно-графију.

²⁾ Писано без дијакритичких тачака: بوسو. Јасно је да горње читање није сигурно.

قریه براتشیک село Братешић

филуриције: кућа 10, баштина 5.

(Међу филурицијама је записан један кнез. Пошто је писано сијакатом и нечитљиво, нисам био у стању да прочитам. Изгледа као да је написано Вучић [ووحك].)

тузције: кућа 8, баштина 1.

قریه بوعوساو (بوغوساو?) село Богосав³⁾

филуриција: кућа 3, баштина 8

тузција: кућа 13, баштина 5.

قریه لاستود село Ластва

филуриције: кућа 20, баштина 12

(Једна баштина плаћа 50 акчи. За једну баштину стоји:

باشتنه باغ براسو (برایقو или براتقو?) درید احمد و علی و مصطفی اولاد محمد

Баштина — виноград »Брајко« (или »Бранко«) у поседу Ахмеда, Алије и Мустафе синова Мехмедових.

Још једна баштина је уписана на муслимана.)

тузција: кућа 8, баштине 2.

قریه اسنی نشته село Сниниште⁴⁾

филуриција: кућа 7, баштина 3

тузција: нема.

قریه پره وور село Превор (Пријевор)

филуриција: кућа 2, баштине 2

тузције: 1, баштине 2.

ناحیه اشغا غربلان

Нахија Доњи Грбаљ

قریه بلاش село Бјелаш⁵⁾

филуриције: баштина 7

тузције: куће 2.

³⁾ Код Болице Bogoslalichi (Starine XII, 191). Мислим да су то садашњи Богетићи.

⁴⁾ Сада; Свињиште; код Болице: Svignista.

⁵⁾ У дефтерима бр. 367 и бр. 499 стоји такође јасно написано بلاش. — То неће бити Бјелошевићи, јер је ово насеље уписано међу Љешевићем и Врановићем. Стјепчевић међу старијим братствима Грбља спомиње Бјелаше (Kotor i Grbalj, 18). Он вероватно мисли на Бјелошевиће.

У том селу је још записано:

زمین در قرب باغات قریه لاشویک قطعہ ۲^۶ در تصرف محمد

بر وجه مقطوع فی سنہ ۱۰

Земљиште у близини винограда села Љешевића; 2 парцеле у поседу Мехмеда. Отсеком годишње 10.

قریه اورانویک село Врановић

филуриције: кућа 1, баштина 6

тузције: кућа 5, баштине 2.

اسیاب خاصہ در ید اهل قریه

Хаса млин у поседу становника села

Отсеком годишње 100.

بر وجه مقطوع فی سنہ ۱۰۰

قریه میوقویک село Миоковић⁷⁾

филуриције: кућа 3, баштина 4

тузције: кућа 7, баштина 5.

قریه غربیل село Грбиљ (?⁸⁾)

филуриције: баштина 2

(Једна баштина подељена на два дела. Један део ужива хришћанин, а други муслиман. — Код те баштине дажбина [resim] износи 240 акчи.⁹⁾)

тузције: кућа 5, баштина 5.

قریه او قروپچه نام دیگر چرشنه село Укропци друго име Чрешња¹⁰⁾

филуриције: кућа 3 (једна плаћа 40), баштина 2

тузције: кућа 2, баштина 9.

قریه غلاواتیچیک село Главатићи

филуриције: кућа 6, баштина 7

тузције: кућа 10, баштина 5.

⁶⁾ Преведен сијакатски број.

⁷⁾ Северозападно од Побрђа има локалитет Миоковићи (Катастар у Котору — Побрђе, секц. 1 и 3). Накићеновић (Бока, 557) спомиње међу обрадивим земљама Врановића и Миоковиће.

⁸⁾ На овом месту је име насеља писано без дијакритичких тачака (عربل), али је у дефтеру бр. 499 (лист 194) јасно написано غربیل. Дефтер бр. 367 лист 176v. има на том месту уписано غربلان (Gtblan) исто онако како се и читава нахија зове. Према овоме, изгледа да би требало читати Грбаљ, али како је у дефтеру из 1523 године уписано, може се читати како сам горе навео.

⁹⁾ Куће и баштине су иначе наведене без износа колико плаћају, јер је филурија имала одређен износ. Једино је уведен износ, ако је нешто изузетно.

¹⁰⁾ Чрешња је данашња Трешњица.

قریه قوشورانی село Кошорани (? или Кушорани или слично)¹¹⁾

филуриције: кућа 1, баштина 5

тузција: кућа 14, баштина 4.

قریه قواج село Ковач(и)

филуриције: кућа 3, баштина 1

тузције: кућа 14, баштина 3.

قریه اقلوات село Глават(и)

тузција: кућа 6

филуриција: баштина 5

(једна баштина у муслиманском поседу.)

قریه شوتج село Шутци(?)¹²⁾

филуриције: кућа 5, баштина 2

тузције: кућа 6, баштине 2.

قریه وشنوه село Вишњеве

филуриције: кућа 4, баштина 2

тузције: кућа 6, баштина 1.

قریه قريمويچہ село Кримовица

филуриције: кућа 3, баштине 2.

قریه مذکورہ صنورندہ خارج از دفتر کرج فرونی وارمیش کہ اشلیوب دریایہ وغیرہ صائارلرہش اهل وقوف معرفتی و کندولرلرک رضاسیلہ اشلدوکی وقت هر فروندن ییلده الی¹³⁾ اچہ رسم قید اولندی فی سنہ 1500¹⁴⁾

На граници споменутог села биле су изван дефтера¹⁵⁾ кречане које су радиле и продавале на морској обали и другде. Проценом вештака¹⁶⁾ и пристанком власника¹⁷⁾ записан је порез од сваке пећи 50 акчи годишње, кад се производи.

Годишње 150¹⁸⁾

тузције: кућа 8, баштина 1.

¹¹⁾ У дефтеру бр. 499 лист 195 је исто записано (قوشورانی). У дефтеру бр. 367 уписано је (лист 176) قوزوشان Kozoşan.

¹²⁾ Код Болице: Succı. — У дефтеру бр. 499 شوتج (са дијакритичким тачкама само код ш), а у дефтеру бр. 367 شوسج Şusiç. Дефтер бр. 367, који је препис, има иначе погрешно уведених насеља.

¹³⁾ У старијим турским рукописима често долази тешдид код турских речи, ако два иста конзонанта долазе један за другим.

¹⁴⁾ Сијакатски број.

¹⁵⁾ Мислим да ово значи да раније те кречане нису биле уписане у дефтер.

¹⁶⁾ Буквално: са знањем обавештених људи.

¹⁷⁾ Тачно преведено: и пристанком њих самих (али је јасно да се то односи на власнике кречана).

¹⁸⁾ Било је, значи, три пећи.

20) مع قريه توريه (19) قريه село 19) са селом Турија²⁰⁾

филириције: кућа 4

(једна кућа плаћа 50, једна 40, а једна 30 акчи)

тузције: кућа 14, баштине 2.

21) [محله] بهويك махала Пуховић²¹⁾

филириције: кућа 1 (плаћа 30), баштина 1

тузције: кућа 8, баштина 2.

22) محله махала²²⁾

филириције: кућа 1, баштине 4

(две у поседу муслимана)

тузције: кућа 5, баштина 1.

محله غوستويك махала Гостовић

филириције: кућа 3

(једна плаћа 40 акчи)

тузције: кућа 7.

حاصل معدن سنك اسياب در اندرون دريا

بهر فوجی فی سنه ۴۰²³⁾

فوجی²³⁾ ۹

حاصل فی سنه ۳۶۰²³⁾

Приходи од каменолома млинског камена на обали морској.

Отвора²⁴⁾ 9

Од сваког отвора по 40

Годишњи приход 360

قريه دوب село Дуб

филириције: кућа 11, баштина 5

(Од тога две баштине у поседу муслимана. Једна плаћа 50, а друга 30, а једна баштина у поседу хришћанина плаћа 20 акчи.)

тузције: кућа 21, баштина 6.

¹⁹⁾ Као да стоји توجه خود = саме Туце (или још пре Туче). Каснији дефтери не дају могућност да се тачно прочита.

²⁰⁾ Писано توريه. Код Кривовице постоји локалитет Турија (Катастар у Котору — Кривовице, секц. 1). Накићеновић (Бока, 554) наводи да постоје у Кривовици земље под називом Турија. Стјепчевић (Котор и Грбаљ, 7) наводи Thuria.

²¹⁾ Није баш тако јасно написано да би са сигурношћу могао тврдити да тако треба читати. У дефтеру бр. 499 је јасно написано بهويك, код Болице Риховић, а Которском судском архиву Ручоевић (Stjerčević, Kotor i Grbalj, 89).

²²⁾ Као да је написано سنوار, سنودار, ستودار, ستوار. Ни у каснијим дефтерима није јасно написано.

²³⁾ Сијакатски бројеви.

²⁴⁾ Буквално: бурета, каца.

قریه سوت واره село Сутвара

филиуриције: кућа 5, баштине 2

тузције: кућа 12, баштине 2.

(Једна баштина у поседу муслимана)

в) Попис царских прихода на листу 67v.

(После пописа Грбља у дефтеру из 1523 године уведени су поново приходи султана. На том месту нису забележени приходи султана од црногорске филиурије. Попис садржи само приходе од солана, од баца [царине] и од Грбља, али су подаци овде нешто детаљнији него на листу 4v.)

<p>باج قلعه قتور فی سنه ۵۰۰۰</p> <p>مذکور قتور قلعه سنک هر سک طرفنده و قره طاغ جاننده واقع اولان قیولرندن النور</p>	<p>محصول مملحه قره طاغ ملع مزور ۱۶۲۳۹ بهر مزور فی ۱۲ ۱۹۴۸۶۸</p>
<p>باج قریه قروچی در ناحیه چرنیم فی سنه ۴۰۰</p>	<p>باج قلعه استار غراد فی سنه ۵۰۰</p> <p>مذکور باج قلعه مزبور نك قره طاغ جاننده واقع اولان قیوسندن النور</p>
<p>حاصل معدن سنک اسیاب و کرجخانه ۵۱۰</p>	<p>رسوم اسیاب خاصه اسیاب باب ۴ ۴۰۰</p>
<p>خانه طوز جیان ۳۰۰</p> <p>رسوم ویرمیوب طوز لایه کورکیلیک خدمتی ایدر لر</p>	<p>خانه فلوریجیان ناحیه غربلان ۲۶۰</p> <p>حاصل فلویجیان ۲۰۱۲۳</p>

ПРЕВОД

Приход од солане Црне Горе
соних мерица 16.239
свака мерица по 12
194.868

Бац (царина) тврђаве Котор
годишње 5000
Узима се од капије наведене тврђаве
Котор која се налази на херцеговачкој
и од капије на црногорској страни.

Бац (царина) тврђаве Стариград
(Будва)

годишње 500

Споменути бац се узима од капије
наведене тврђаве која се налази на цр-
ногорској страни.

Порез од хаса млинова

Млинова 4

400

Куће филуриција нахије Грбаль

260¹⁾

Приход од филуриција

20.123

Бац (царина) села Каручи у нахији
Црница (Црмница)

годишње 400

Приход од каменолома млинског
камена и кречане

510

Куће тузција (солара)

300¹⁾

Они не дају дажбине него врше слу-
жбу згртања соли.²⁾

5) ХАСОВИ САНЦАКБЕГА ПО ДЕФТЕРУ ИЗ 1523 ГОДИНЕ

Дефтер из 1521 године не даје посебно податке о хасовима санцакбега као што не даје податке ни о султанским хасовима. На основу саопштења канун-наме дефтера из 1523 године знамо да је 20 акчи од филурије припадало санцакбегу (осим у Грбљу где санцакбег није имао никаквих прихода). Такође, на основу дефтера из 1523 и канун-наме знамо да су приходи од хаса земаља и од манастира припадали санцакбегу. Ти подаци ће бити саопштени на своме месту у попису Црне Горе у трећем делу ове публикације.

Дефтер из 1523 године даје посебно податке о хасовима санцакбега Скендера Црнојевића на листу 5; затим даје посебно податке о имањима и дажбинама манастира и податке о једном вакуфу у Црној Гори на листу 58 и 58v; коначно он даје на листу 59 попис кућа из шест зетских села изван Црне Горе, које су плаћале испенце црногорском санцакбегу. То ћу овде саопштити.

а) Попис прихода (хасова) Скендербега Црнојевића на листу 5 дефтера из 1523 године

خاصها اسكندربك مير لواء قره طاغ

باشتہاء خالی

۵۷۲

اختياريله خراجنه و سنجاقبكي رسمنه ملتزم اولانلره ويرله

بر وجه تخمين

۵۰۰۰

خانہاء فلوريچيان مع باشتنهء معمول

۳۱۵۱

بهر خانہ مع باشتنه في ۲۰^{۱)}

۶۵۰۲۰

¹⁾ Овде наведени број кућа филуриција и тузција не садржи само број њихових кућа него и баштина. Ови бројеви се не слажу у длаку са пописом Грбља. Писари су очигледно заокружили бројеве (филуриција је мање у попису, а тузција више).

²⁾ Тачно: лопатања соли.

¹⁾ Сијакатски број.

محصول	محصول	مقاطعهء مناسترها
مزارع خاصه	چایرهاء خاصه	۱۲۹۴
۱۸۵۹	۱۳۸۵	
محصول	محصول	محصول
کشتهاء خاصه	طالیا[لها] خاصه	باغات خاصه
۱۳۵۰	۲۳۳۰	۱۸۴۰
رسم	حاصل	مقاطعه
اسیابها	میشه لك	زمینها
۳۱۰	۴۰۰	۶۵
خانهاء متفرقه كه قوه طاغ رعایا سندن اولب آخر سنورده اوتورب سنجا قیكی نه اسپنج ویرلر خانه ۳۵ اسپنج ۸۷۵	چرنج ناحیه سنده کوله یقین اولان قرا کافر لری اری بالی اولاتی اسپون سنجا قیكی نه برر مقدار اچجه ویرلر مش ۲۱۰۰	
یکون	باد هواء لواء قوه طاغ	رسم قشلاق لواء قوه طاغ
۱۰۳۸۷۵	۱۵۰۰۰	۵۰۰۰

ПРЕВОД

Хасови Скендер-бега, мириліве (санџакбега) Црне Горе

Куће филуриција са правим башти-
нама

3151

Од сваке куће и баштине по 20¹⁾
(65.020²⁾)

Муката манастира
1294

Приход од
хаса ливада
1385

Празне баштине
572

Дају се онима који се добровољно
обавежу за харач са њих и за санџак-
бегову дажбину.

Приближном проценом
(5000³⁾)

Приход од
хаса »њива«⁴⁾
1859

¹⁾ Види Прилози I, 12 и 14.

²⁾ Погрешно помножено. Треба 63.020.

³⁾ Види Прилози I, 12 и 15.

⁴⁾ Мезгача значи њива, али је овде можда боље да се prevede као поље, јер се већином ради о више њива.

Приход од хаса винограда 1840	Приход од хаса риболова 2330	Приход од хаса бродова ⁵⁾ 1350
Муката земљишта 65	Приход од летовалишта стоке 45	Приход од храстика 400
		Порез од млинова 310
Неверници из села у нахији Црници (Црмници) која су близу језера дава- ли су санџакбегу једну своту новца за лов велике рибе 2100		Поједине куће које припадају црно- горској раји, која станује на другој граници, па даје санџакбегу испенџе. Кућа 35 Испенџе 875
Порез на зимовање стоке Црне Горе 5000 ⁶⁾	Бадухава санџака Црне Горе 15.000	Укупно 103.875 ⁷⁾

**б) Попис имања једног вакуфа и манастира на листу 58 и 58v. дефтера
из 1523 године**

(У дефтеру из 1523 године уведени су манастири и њихова имања посебно, као што је уведен и један вакуф.

У дефтеру из 1521 године уведени су манастири на своме месту у попису насеља. Податке из дефтера из 1521 године саопштићу у трећем делу ове публикације.

Овде саопштавам само податке из дефтера од 1523 године, јер су они посебно уведени и несравњено опширнији него подаци из дефтера од 1521 године.)

وقف زاويه چاوش اسڪندر در نفس پودغوريچه

حصه طالين در سنور اسياب مذکور در اب ستينجه
ربع حصه

اسياب در قبه لشنيك (?)
باب ۲
التي ای يورر

⁵⁾ Прелаза преко река (мостарина).

⁶⁾ Види Прилози I, 13 и 16.

⁷⁾ Кад се горњи бројеви саберу, износи 103.873. Осим тога треба одузети још 2000, јер је код кућа и баштина погрешно више уведено.

مناستر پرچسته قوم

	اکومنه واصل	1)	
	راهب	راهب	
عن قریه بی ²⁾	راهب	عن قریه سلان	عن قریه رجان
باغ	زمین آکی	اسیاب	زمین
نطعه ۱	قارته لقی ³⁾	باب ۳	قطعه ۱
طالیان اولاج			
ولادنیخ (قلادنیچ) نام اورمان قدیدین			
مناستر مزبور اھالیسی تصرفندہ اولغین			
دفتر جدید خاقانہ داخی قید اولندی			
			طالیان قروج ⁴⁾ و طالیان کویچہ (?) ⁵⁾ خارج از دفتر اولاج طالیانی
			سنورندہ اولوب اولدن مناستر مزبور ⁶⁾ اھالیسی تصرف ایسده
			کلدوکلرینہ اللرنده حجه شرعیہ اولغین دفتر جدید خاقانی بہ داخی
			قید اولندی
			مقطوع مناستر مزبور
			فی سنہ ۲۸۵
			مذکور مناسترہ متعلق یرلر و باغلو و دکورنار و غیرى ایچون دفتر عشقده مقطوع اچہ قید اولغین دفتر جدیدہ داخی
			مقطوع قید اولندی

مناستر قریه رقه

پوپ کورو	عن قریه رقه	طالیان بجای یاز لوسه (?) ⁷⁾
خانه راهب ۱	باغ	قطعه ۱
	قطعه ۱	مقطوع مناستر مزبور فی سنہ ۱۷۴ ⁸⁾
	اسیاب	
	باب ۳	
		مذکور مناسترہ متعلق باغ و اسیاب و طالیان ایچون مقطوع اچہ قید اولغین دفتر جدیدہ داخی مقطوع قید اولندی

¹⁾ Нечитљиво.

²⁾ Најпре изгледа као . بلچ عن . (Бјелице), али су Бјелице у дефтеру записане зато што није читаво село.

³⁾ Kar(a)taluk, мислим, има везе са дељењем земљишта у Грбљу на карате (Stjepčević, Kotor i Grbalj, 25).

⁴⁾ Написано тако да се може читати (без дијакр. тачака осим на ق). Тако сам читао у расправи »О одласку црногорског владике Пахомија у Цариград« јер у преводу једног хуцета из друге половине XVII века стоји Крѳка (Starine XIX, 260). Међутим, у познијим дефтерима јасно стоји написано قروج Karuc. Каруч је иначе добро познати риболов манастира.

⁵⁾ Могло би бити и کولچہ

⁶⁾ У рукопису: مزبورہ

⁷⁾ Без дијакритичких тачака, па се може читати لوшне (Лошња), لوشته (Љушта), لوستہ (Лоста) итд.

⁸⁾ У рукопису стоји 74, али треба да буде 174, јер тада, излази збир 1294 колико износи муката манастира у попису санџакбегових хасова.

مناستر اسوتی نیتوله در اوراننه

عن قریه قودنه		عن قریه اوراهوه		
اسیاب	باغ	اسیاب باب ۴	باغ	زمین
باب ۲	قطعه ۱	معمور	قطعه	۱۵ قارتهلق
معمور	خراب	۲	۲	۱
خراب				
۱	۱			
عن قریه سلان		عن قریه برچل	عن قریه لیان	
اسیاب		زمین	زمین	
باب ۱		۱۰ قارتهلق	۱۶ قارتهلق	

عن قریه درانك (برایك)⁹⁾

زمین¹⁰⁾ نام دیگر¹¹⁾

۳ قارتهلق

خارج از دفتر

مقطوع مناستر مزبور

فی سنه ۶۵۰

مذکور مناستره متعلق یرلر و باغار و غیری ایچون دفتر عتیقهده مقطوع آنچه قید اولنمین دفتر جدیده قید اولندی

مناستر اسوتی کوسپجه¹²⁾ در قریه چتنه

عن قریه رته	عن قریه غورنه دو برو	عن قریه دروشك
اسیاب	باغ	باغ
باب ۱	قطعه ۱	قطعه ۱
		خراب

⁹⁾ Због отсутствия дијакритичких тачака није јасно да ли треба читати Брајић или Пиранић или како друкчије. По дефтеру бр. 499 се зна да је Брајић.

¹⁰⁾ Као да стоји написано: برجه (без дијакр. тач.).

¹¹⁾ Као да је написано: سوجه (без дијакр. тач.).

¹²⁾ О чудном имену Цетињског манастира види: Прилози I, 13, прим. 19. Али то чудно име се јавља у канун-нами. Овдје је без дијакритичких тачака. У дефтеру бр. 499 стоји: غوسپوکه.

باغ در قریه ماینه	زمین	عن قریه وراه اوغنه
خارج از دفتر	مناستر مزبور	اسیاب
قطعه ۱	۲ قارته لق	باب ۱

مقطوع مناستر مزبور ۱۸۷

مذکور مناستره متعلق یرلر و باغار و غیره ایچون دفتر عتیقهده مقطوعه ایچمه قید اولنغین دفتر جدیده داخی مقطوع قید اولندی

Вакуф текије чауша Скендера у Подгорици

Млин у селу Лешнић¹⁾
Објекат 1
Шест месеци ради²⁾

Део риболова у границама спомену-
тог млина на реци Ситници
Четврти део

Манастир Пречисте Ком(и)³⁾

Игуман Васиљ, калуђер	, калуђер		Од села
Од села Бј...		Од села Сељани		Ријечани
Виноград	Земљиште	Млинова	Виноград	Земљиште
Парцела 1	Два караталука	Објеката 3	Парцела 1	Парцела 1

Риболов Олач

Пошто се шума по имену Кладенац од старина налази у поседу становника споменутог манастира, уписано је исто у нови царски дефтер.

Риболов Каруч и риболов Ђуица (?⁴⁾). Изван дефтера. Пошто се налазе у границама риболова Олач и пошто од раније становници споменутог манастира имају у рукама судску одлуку (хуцет) да се налазе у њиховом поседу, уведено је такође у нови царски дефтер.

Дажбина отсеком споменутог манастира годишње 285.

Пошто је за земље, винограде, млинове и остало што припада споменутом манастиру у старом дефтеру уписано отсеком у новцу, у нови дефтер је такође дажбина отсеком заведена.

¹⁾ Сада Лијешње. — Читање није баш сасвим сигурно.

²⁾ Буквално: креће се, иде.

³⁾ Раније сам читао Пречиста Ком, али мислим да је ово читање боље, а оправдано је тим што се и (ى) не пише на крају ни код других имена места.

⁴⁾ Могло би се прочитати и Ђулица.

Манастир села Ријека⁵⁾

Поп Ђуро	Кућа калуђера	Од села Ријека	Риболов на месту Јаз
		Виноград	Млинова
		Парцела 1	Објеката 3
			Лошња (?)
			1

Дажбина отсеком поменутог манастира годишње 174

Пошто је за виноград, млинове и риболов што припада споменутом манастиру уписано отсеком у новцу, у нови дефтер је такође дажбина отсеком уведена.

Манастир Св. Никола на Врањини

	Од села Орахово		Од села Годиње	
Земљиште	Виноград	Млинова	Виноград	Млинова
15 караталука	Парцела 1	Објеката 4	Парцела 1	Објеката 2
		Цео Порушен	Запарложен	Цео Порушен
		2		1
		2		1
Од села Лимњани		Од села Брчели		Од села Сељани
Земљиште		Земљиште		Млин
16 караталука		10 караталука		Објекат 1

Од села Брајићи
Земљиште.... друго име....
3 караталука
Изван дефтера

Дажбина отсеком споменутог манастира годишње 650

Пошто је у старом дефтеру за земље, винограде и остало што припада споменутом манастиру записана дажбина отсеком у новцу, заведено је у нови дефтер.

Манастир Св. Госпођа у селу Цетинје

Од села Друшићи	Од села Горње Добро	Од села Ријска
Виноград	Виноград	Млин
Парцела 1	Парцела 1	Објекат 1
Запарложен		
Од села Врела Угње	Земљиште	Виноград у селу
Млин	Од споменутог манастира	Маине
Објекат 1	2 караталука	Изван дефтера
		Парцела 1

Дажбина отсеком поменутог манастира 187.

Пошто је у старом дефтеру за земљишта, винограде и друго што припада споменутом манастиру записана дажбина отсеком у новцу, у новом дефтеру је такође отсеком уписано.

⁵⁾ Турски је тако написано да би се читало Река.

в) Попис кућа шест села у Зети која плаћају испенце црногорском санџакбегу на листу 59 дефтера из 1523 године

(Шест села у Зети нису припадали Црногорском санџаку него Скадарском, али неке куће плаћају црногорском санџакбегу испенце. Тај приход је уписан у сумарном попису санџакбегових прихода на листу 5 као »појединичне куће« [halehâi müteferrika] раје Црне Горе која станује »на другој граници«.

У дукађинском дефтеру из 1570 године нема уписаних ових кућа у зетским селима. Дефтер бр. 367 има уписан исти број кућа у 8 села а не 6 као овде: За утврђивање имена села и положаја ових уписаних кућа према црногорском санџакбегу важан је скадарски дефтер из 1570 године који је заведен под бр. 500 у Цариградском архиву. Упоредбе са подацима тога дефтера показује да су само насељеници из Црне Горе плаћали црногорском санџакбегу испенце, јер су села у скадарском дефтеру уведена са много већим бројем кућа. Да је то тако показује и наслов уведен у дефтеру и употреба предлога *عن* пред именом села, а и нека имена са ознаком одакле су они који плаћају испенце црногорском санџакбегу.)

جماعت کفره که قره طاغ رعایاسندن اولوب اسکندریه سنوردنه متکن اولوب قره طاغ سنجا قی کی نه یکره ی
بش اقچه اسپنج ویررلر

Скупина неверника који дају двадесет и пет акчи испенце црногорском санџакбегу, јер припадају раји Црне Горе, а станују у границама Искендерије (Скадарског санџака).

од села Станислава¹⁾

عن قریه استانسلاره

Радоња Мркаљ, Вукосав Ратко, Радоња Раско, Бошко Коман, Радић Ратко, Вучетин, Никола Боро, Војко Раско, Стјепан

од села Курило

عن قریه قوريله

Радић, Радић Гуша, Никола Гуша, Божишић (?) Стјепан, Додош

од села

(لوشار или) عن قریه لوشاد²⁾

Павлица Цуца, Никола Дубрава, Стјепан Лешњан, Никола, Вукосав Смоковац, Никола,

од села

عن قریه اسقوره³⁾

Никола Лешњан, Ратко Поп, Бошко Поп, Бијели Никола, Илија Поп, Ђурица Поп, Радоња Гојко, Марин Богомил Лешњан.

од села Гостић⁴⁾

عن قریه غوستیک

Васо, Радић Друшић, Ђуро Друшић, Радић Нико Рјечан

¹⁾ Данас: Станиславци.

²⁾ Не може се прочитати са сигурношћу. У дефтеру бр. 367 стоји написано لوشاد Luşad. У скадарском дефтеру из 1570 има на истом месту بوشاد Vuşad.

³⁾ Исто тако написано у деф. бр. 367. У скадарском дефтеру из 1570 има mezgah اسقوره.

⁴⁾ Данас Гостиљ.

од села Дубрава

عن قرية دوبراوه⁵⁾

Нико Комац, Станиша Иваниш, Добривој Павлица⁶⁾

اسپنج مذکوران ۷۸۰

Испенце споменутих 875

(Наставиће се)

⁵⁾ Без дијакр. тачака.

⁶⁾ Због тога што су писана сијакатом и нечитљиво, нисам у стању сва имена да прочитам.